

La norma UNE de traducció aplicada a la traducció de normes

ELISABETH CASADEMONT
MARTA SABATER
TERMCAT, Centre de Terminologia
Barcelona

Resum

Les normes espanyoles UNE (algunes de les quals provenen, al seu torn, de normes internacionals ISO o de normes europees EN) són documents d'aplicació voluntària que estableixen especificacions tècniques i regulen procediments d'àmbits d'especialitat determinats, i solen tenir molta difusió i rellevància en certs àmbits tècnics i industrials. En l'elaboració de la versió catalana de les normes UNE se segueix el procediment establert en la norma UNE-EN 15038, *Serveis de traducció. Requisits per a la prestació del servei*, que és la concreció de la norma UNE-ISO 9001, *Sistemes de gestió de la qualitat. Requisits* en l'àmbit de la traducció. Aquesta norma estableix quines pautes cal seguir en tot procés de traducció per a garantir la qualitat del procés i del text final; més concretament, requereix la intervenció d'un traductor, d'un revisor i, opcionalment, d'un especialista de l'àmbit de què tracta el text. A partir de la traducció que s'ha fet recentment de la norma UNE-ISO 1087-1, *Treball terminològic. Vocabulari. Part 1: Teoria i aplicació*, en aquest text s'exposa en detall el procés de traducció que se segueix en l'elaboració de la versió en català d'aquestes normes i, per mitjà d'exemples concrets, mostra les limitacions terminològiques que imposa el text de partida.

PARAULES CLAU: normalització comercial, normalització industrial, normes EN, normes ISO, normes terminològiques, normes UNE, serveis de traducció, traducció de textos oficials.

Abstract: *The UNE translation standard applied to the translation of standards*

The Spanish UNE standards (some of which come, in turn, from the international ISO standards or European EN standards) are documents of voluntary application that establish technical specifications and regulate procedures from certain specialised spheres,

and tend to enjoy major dissemination and relevance in certain technical and industrial areas. The drafting of the Catalan version of the UNE standards follows the procedure established in the UNE-EN 15038, *Translation Services. Service requirements*, which is the expression of the UNE-ISO 9001, *Quality management systems. Requirements* in the sphere of translation. This standard establishes the steps to be followed in any translation process to guarantee the quality of the process and the final text; more specifically, it requires the participation of a translator, a reviewer and, optionally, a specialist in the subject matter of the text. On the basis of the recent translation of the UNE-ISO 1087-1, *Terminology work. Vocabulary. Part 1: Theory and application*, this text expounds, in detail, the process of translation followed in the drafting of the Catalan version of these standards and, by means of specific examples, shows the terminological limitations imposed by the original text.

KEY WORDS: commercial standardisation, industrial standardisation, EN standards, ISO standards, terminology standards, UNE standards, translation services, translation of official texts.

INTRODUCCIÓ

El TERMCAT, Centre de Terminologia, s'encarrega de fer la traducció oficial al català de les normes UNE. En aquesta línia, recentment ha elaborat la versió catalana de dues normes de molta importància en l'àmbit de la traducció i la terminologia: la norma UNE-EN 15038:2006, *Serveis de traducció. Requisits per a la prestació del servei* i la norma UNE-ISO 1087-1:2009, *Treball terminològic. Vocabulari. Part 1: Teoria i aplicació*.

1. IMPORTÀNCIA I CARACTERÍSTIQUES DE LES NORMES

Les normes són documents d'aplicació voluntària que recullen les especificacions tècniques o la terminologia pròpia d'un àmbit concret. Són una eina bàsica per al desenvolupament industrial i comercial d'un país, ja que estableixen una guia perquè les empreses puguin millorar la qualitat en el seu sistema de gestió, en el disseny i la fabricació de productes, en la prestació de serveis, etc. Alhora, també tenen una gran utilitat per als consumidors i usuaris, ja que els permeten saber el grau mínim de qualitat i de seguretat que poden exigir en els productes i serveis que utilitzen.

Atesa la importància i la utilitat de les normes, se n'elaboren en els àmbits més diversos. Hi ha normes, per exemple, que regulen la composició i les característiques de les matèries primeres (fusta, teixits, plàstics, etc.), la producció industrial (eines, electrodomèstics, contenidors, maquinària, etc.), els productes de consum (calçat, ribots, joguines, mobiliari d'oficina, etc.), els serveis (hoteleria, traducció,

depuració d'aigües, serveis de neteja, etc.) o la gestió del coneixement i la documentació. Així, la normalització en tots aquests àmbits facilita els intercanvis de béns i serveis entre països. De fet, l'Organització Mundial del Comerç (OMC) recomana el seguiment d'aquestes normes precisament per facilitar les relacions comercials, ja que d'aquesta manera s'eliminen els obstacles i els problemes que hi podria haver en cas de divergència entre les pràctiques de cada estat. La vida dels consumidors i les relacions comercials internacionals serien més complicades si, per exemple, la potència del corrent elèctric, les mides dels DVD o la composició de la benzina fossin diferents en cada país.

Cal que les normes, que són el resultat del consens entre les diverses parts interessades i implicades en l'activitat de què tracten, tinguin l'aprovació d'un organisme oficial reconegut. En l'àmbit internacional, aquests organismes són la Comissió Electrotècnica Internacional (CEI), que s'ocupa de les normes internacionals sobre electrotècnica i electrònica, i l'Organització Internacional per a la Normalització (ISO), que és l'entitat responsable de les normes de la resta de sectors. A més a més, tant la CEI com l'ISO s'encarreguen de l'elaboració de normes sobre les tecnologies de la informació. D'altra banda, els organismes que aproven les normes en l'àmbit europeu són el Comitè Europeu de Normalització Electrotècnica (CENELEC), que té competència en el cas de les normes europees d'electrotècnica i electrònica, i el Comitè Europeu de Normalització (CEN), que aprova les normes europees de la resta de sectors. I finalment, hi ha els organismes estatals, que elaboren normes estatals i són, alhora, els membres que representen cada un dels països en les organitzacions internacionals i europees. A l'Estat espanyol, aquest organisme és AENOR, l'Associació Espanyola de Normalització i Certificació.

Tots aquests organismes estan formats per comitès tècnics de cada un dels àmbits en què sorgeix la necessitat d'elaborar normes. Per exemple, alguns dels comitès tècnics d'AENOR s'ocupen d'aprovar i adoptar normes sobre reciclatge, indústria nuclear, seguretat d'emmagatzematge i manipulació de productes, sistemes de diagnòsi *in vitro* i laboratori clínic, meteorologia i climatologia o gestió de serveis de l'entorn turístic. És en el marc d'aquests comitès tècnics, doncs, on es reuneixen les parts interessades a participar en l'elaboració dels textos normatius. En conseqüència, el text final que conformarà la norma serà fruit del debat i l'acord entre tots els membres del comitè. En l'àmbit estatal, el comitè tècnic d'AENOR dedicat a la terminologia és el CT191, del qual el TERMCAT és membre des del 2009. Recentment, aquest comitè ha elaborat la versió castellana de les dues parts de la norma ISO 1087, de treball terminològic: la part 1, sobre teoria i aplicació, i la part 2, sobre aplicacions informàtiques. Alhora, el CT191 és un dels membres del comitè tècnic d'ISO TC37, que és el que s'ocupa de l'àmbit de la terminologia internacionalment.

Les normes s'identifiquen per mitjà d'un codi i d'un títol. El codi de la norma està format per una o diverses sigles i un número. Pel que fa a la sigla, identifica

l'organisme o organismes que aproven o adopten la norma. Així, les normes de la Comissió Electrotècnica Internacional duen la sigla IEC (de l'anglès *International Electrotechnical Commission*); les de l'Organització Internacional d'Estandardització, la sigla ISO (de l'anglès *International Organization for Standardization*); les del Comitè Europeu de Normalització Electrotècnica i del Comitè Europeu de Normalització, la sigla EN, i les d'AENOR, la sigla UNE (del castellà *una norma española*). AENOR, com a organisme de normalització estatal, pot elaborar normes pròpies UNE, en castellà, que seran d'aplicació a tot l'Estat, però també pot traduir al castellà normes internacionals ISO o IEC o normes europees EN. De fet, AENOR té l'obligació, com a organisme europeu de normalització, de traduir les normes europees i adoptar-les en l'àmbit estatal. La sigla del codi d'una norma, doncs, reflecteix els diversos organismes que l'han adoptada. Vegeu, per exemple, la norma de qualitat més coneguda, la norma UNE-EN ISO 9001:2008, *Sistemes de gestió de la qualitat. Requisits*, o la norma de què tracta aquest text, la norma UNE-ISO 1087-1:2009, *Treball terminològic. Vocabulari. Part 1: Teoria i aplicació*. D'altra banda, pel que fa al número que segueix la sigla, cal tenir en compte que les famílies de normes, és a dir, el conjunt de normes que versen sobre temes d'un mateix àmbit, han de tenir un número de la mateixa sèrie. Per exemple, el conjunt de normes sobre els sistemes de gestió de la qualitat són les normes de la sèrie 900X, i les de gestió ambiental, les de la sèrie 140XX. Finalment, darrere del codi numèric i seguit de dos punts s'indica l'any en què s'ha aprovat la norma.

2. LES NORMES UNE EN CATALÀ

El TERMCAT elabora la versió catalana oficial de normes UNE des del 2005, any en què el TERMCAT i AENOR van signar un conveni que havia de fer possible disposar d'una traducció oficial al català de les normes UNE. Inicialment, aquest acord preveia la traducció de normes UNE terminològiques, és a dir, aquelles que es presenten en forma de recull terminològic. Tanmateix, aquest conveni es va ampliar el 2008 i actualment es tradueixen tant normes terminològiques com normes d'especificacions tècniques. Aquest acord entre aquestes dues institucions ha permès que per primera vegada AENOR publiqui normes oficials en una llengua diferent de la castellana. Algunes de les normes oficials publicades fins ara en català són les següents:

- UNE-EN ISO 8388:2004, *Gèneres de punt. Tipus. Vocabulari*.
- UNE-EN ISO 9000:2005, *Sistemes de gestió de la qualitat. Principis bàsics i vocabulari*.
- UNE-ISO 14050:2005, *Gestió ambiental. Vocabulari*.
- UNE-EN ISO 14539:2003, *Robots de manipulació. Manipulació d'objectes amb prensors amb pinça. Vocabulari i presentació de característiques*.

- UNE 16573:2005, *Eines per al treball de la fusta. Ribots metàl·lics. Nomenclatura i especificacions tècniques.*
- UNE-ISO 23081-1:2008, *Informació i documentació. Processos de gestió documental. Metadades de gestió documental. Part 1: Principis.*
- UNE 157653:2008, *Criteris generals per a l'elaboració de projectes de protecció contra incendis en edificis i en establiments.*
- UNE 166000:2006, *Gestió de l'R+D+I. Termes i definicions de les activitats d'R+D+I.*
- UNE 202008:2008 IN, *Guia per a la revisió periòdica de les instal·lacions elèctriques en habitatges.*

3. LA NORMA DE SERVEIS DE TRADUCCIÓ

Una de les normes UNE traduïdes al català que cal destacar, tant per la seva importància intrínseca com pel procés de traducció de normes, és la norma UNE-EN 15038:2006, *Serveis de traducció. Requisits per a la prestació del servei*. Aquesta norma europea especifica per als serveis de traducció els requisits que cal complir per a prestar un servei de qualitat d'acord amb el que s'indica a la norma UNE-EN ISO 9001:2008, *Sistemes de gestió de la qualitat. Requisits*. La norma de serveis de traducció defineix tant els requisits del procés central de la traducció com tots els altres aspectes relacionats amb la prestació del servei, com ara l'assegurament de la qualitat o la traçabilitat. D'aquesta manera, s'estableixen quines pautes cal seguir per garantir la qualitat de tot el procés i del text final. A més a més, tal com passa amb la norma de qualitat, també permet que tots els proveïdors de serveis de traducció que ho vulguin (les normes són d'aplicació voluntària) es puguin certificar d'acord amb aquesta norma.

La norma de serveis de traducció detalla tots els requisits que ha de complir un proveïdor de serveis de traducció des que un client s'hi posa en contacte per a un encàrrec de traducció fins que s'ha acabat el període mínim d'arxivament de tota la documentació generada. Centrant-nos en el procés de traducció, aquesta norma enumera les competències professionals que ha de tenir un traductor: competència traductora, és a dir, «l'aptitud per a traduir textos al nivell que es requereix»; competència lingüística i textual, és a dir, «la capacitat de comprendre la llengua de partida i el domini de la llengua d'arribada», així com «el coneixement de les convencions textuais per a una gamma tan àmplia com sigui possible de textos en llenguatge estàndard i especialitzat i, alhora, la facultat d'aplicar aquest coneixement en la producció de textos»; competència en recerca, adquisició i tractament de la informació, és a dir, «la capacitat d'adquirir el coneixement lingüístic i especialitzat addicional necessari per a comprendre el text de partida i produir el text final» així com «experiència en l'ús d'eines de recerca»; competència cultural,

pel que fa a la cultura de partida i a la cultura d'arribada, i, finalment, competència tecnològica, per a l'ús dels recursos tècnics necessaris.

El traductor és la persona que s'encarrega de reproduir per escrit, en la llengua d'arribada, la informació que hi ha en el text de partida. La norma de serveis de traducció, però, preveu una segona figura que es considera del tot imprescindible: el revisor. El revisor, que ha de tenir les mateixes competències que el traductor, s'encarrega de fer la revisió de la traducció. D'acord amb la norma UNE-EN 15038:2006, s'entén per *revisió* «l'examen d'una traducció per a comprovar-ne l'adequació a la finalitat prevista, comparació del text de partida i el text final, i recomanació de les mesures correctives pertinents». És imprescindible, doncs, que per a un mateix text el revisor sigui una persona diferent del traductor.

Finalment, en el procés de traducció la norma també preveu la participació d'una tercera figura, si bé en aquest cas, a diferència de les figures del traductor i el revisor, és opcional i intervindrà si així ho han acordat el client i el proveïdor de serveis de traducció. Es tracta del revisor especialista, és a dir, un expert de l'àmbit temàtic en qüestió en la llengua d'arribada que s'encarregarà de comprovar l'adequació del text a la finalitat prevista i a les convencions de l'àmbit a què pertany.

4. LA TRADUCCIÓ DE NORMES UNE

Tot aquest procés és el que s'aplica al TERMCAT en la traducció al català de les normes UNE, si bé amb dues particularitats. D'una banda, la figura del revisor especialista no és opcional, sinó que s'ha establert com a obligatòria. Els especialistes es consideren una figura imprescindible en totes les línies d'actuació del TERMCAT i la seva intervenció en la traducció de normes és fonamental, atès el grau d'especialització dels textos normatius i l'elevat volum de terminologia que contenen. A més a més, de l'altra, en tot aquest procés intervé el Consell Supervisor,¹ que és l'òrgan que s'ocupa de la normalització de la terminologia catalana. El Consell Supervisor és qui finalment ratifica la versió final en català de les normes. Per a qualsevol norma, els membres del Consell reben la traducció al català del text normatiu, juntament amb un informe que ha elaborat el traductor i que el revisor ha completat si ho ha cregut convenient. En aquest informe es descriuen les principals decisions de traducció adoptades i els motius pels quals s'ha optat per una solució i no per una altra, i s'exposen els casos terminològics més complexos, els quals es posen en relleu perquè els membres del Consell puguin valorar la solució adoptada per l'equip de traducció i, si cal, puguin decidir esmenar-la.

L'esquema següent mostra el procés de traducció que se segueix en l'elaboració de la versió catalana de les normes UNE:

1. El Consell Supervisor és format per membres de l'Institut d'Estudis Catalans, membres del TERMCAT i especialistes dels principals àmbits del coneixement.

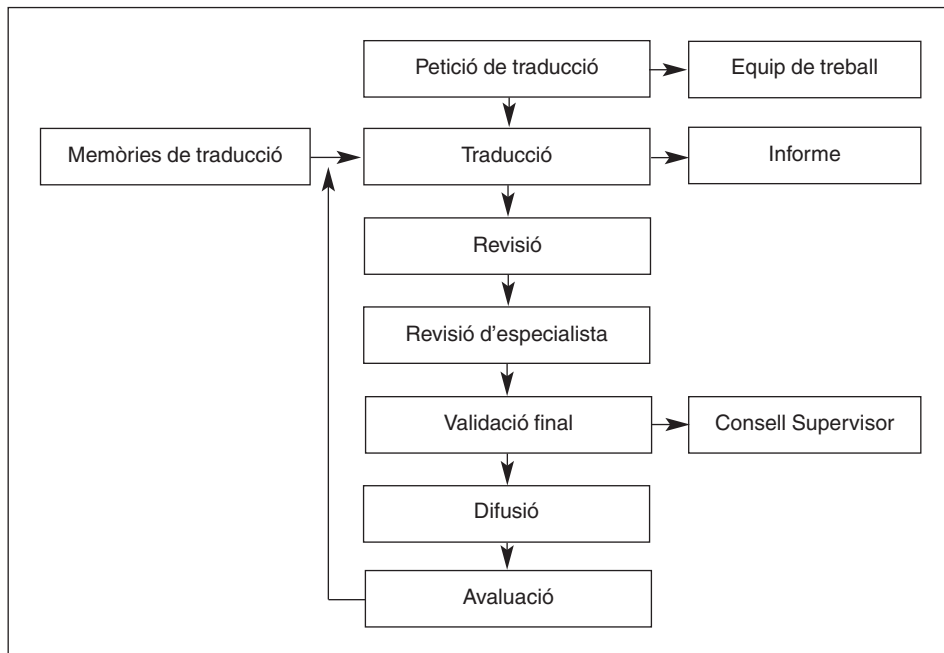

FIGURA 1. Procés de traducció en l'elaboració de la versió catalana de les normes UNE

La selecció de les normes UNE que es tradueixen al català es fa tenint en compte criteris d'actualitat, de difusió, de rellevància i de representativitat, o bé a petició d'organismes externs. Per exemple, les diverses normes de l'àmbit de l'arxivística i la documentació s'han traduït al català a petició de la Subdirecció General d'Arxius de la Generalitat de Catalunya. A més a més, també hi ha hagut casos en què aquesta petició externa ha vingut precisament del comitè tècnic d'AENOR que n'ha elaborat la versió castellana; la norma de serveis de traducció, per exemple, es va traduir al català a petició del comitè tècnic d'AENOR AEN/CTN 174 *Serveis de traducció*. A partir d'aquí, en primer lloc, es notifica a AENOR l'interès per a traduir aquella norma al català i, un cop el TERMCAT rep els textos originals, es crea l'equip de traducció, format per un traductor, un revisor i un revisor especialista. Per a les normes que es tradueixen per petició externa, la revisió d'especialista la duran a terme els especialistes que han mostrat l'interès d'elaborar la versió catalana oficial.

Quant al procés de traducció, el text original de partida sempre és la norma UNE castellana. Ara bé, en el cas que es tracti d'una norma europea o internacional, se sol consultar, a més a més, la versió anglesa i, sovint, també la francesa. El fet de tenir tantes versions de partida pot facilitar la traducció en algun cas —per exemple, quan la

traducció castellana no acaba de ser del tot clara o adequada—, però en d'altres també ho fa més complex, ja que implica tenir en compte diversos textos alhora.

A banda dels textos de partida, en qualsevol traducció també cal tenir en compte la terminologia utilitzada en altres normes relacionades per a garantir la utilització d'una solució unificada, homogènia i coherent. Per exemple, la terminologia de les normes dels sistemes de gestió de la qualitat es repeteix en altres normes sobre la gestió de la qualitat específica d'un àmbit.

Per a garantir l'ús unificat i homogeni de la terminologia, la traducció de les normes d'especificacions tècniques s'elabora mitjançant l'ús d'eines de traducció assistida. L'ús d'aquestes eines permet la creació de memòries de traducció que s'utilitzen en la traducció d'altres normes posteriors. D'altra banda, per a la traducció de les normes que són reculls terminològics, el TERMCAT utilitza un gestor de terminologia, una eina informàtica desenvolupada per a elaborar reculls terminològics. D'aquesta manera, la terminologia de les normes es recull en una base de dades i, un cop publicada la norma, es difon pel Cercaterm, el servei de consultes en línia del TERMCAT.

5. LA NORMA DE TREBALL TERMINOLÒGIC

Una de les normes UNE de la qual recentment s'ha elaborat la versió oficial catalana seguint aquest procés de traducció és la norma UNE-ISO 1087-1:2009, *Treball terminològic. Vocabulari. Part 1: Teoria i aplicació*. Tal com es pot extreure del codi alfabètic (UNE-ISO), es tracta d'una norma aprovada inicialment per l'ISO (publicada l'octubre de l'any 2000 en anglès i francès) i adoptada més tard per AENOR, que en va publicar la versió castellana el febrer del 2009. La versió catalana d'aquesta norma ha estat ratificada pel Consell Supervisor el gener del 2010 i ha sortit publicada el juny del 2010.

Com ja s'ha comentat, les normes es poden traduir al català per iniciativa del TERMCAT o bé a petició d'un organisme extern. En aquest cas, el TERMCAT ha dut a terme l'elaboració de la versió catalana de la norma UNE-ISO 1087-1 per iniciativa pròpia, atesa la temàtica de la norma, ja que recull la terminologia específica del treball terminològic. Per aquest motiu, els revisors especialistes d'aquesta norma han estat terminòlegs del TERMCAT.

La norma inclou un total de noranta-tres termes, que apareixen agrupats en els blocs temàtics següents: llengua i realitat (*àrea temàtica, llengua d'especialitat, etc.*), conceptes (*extensió, comprensió, mapa conceptual, etc.*), definicions (*definició per comprensió, definició per extensió, etc.*), denominacions (*manlleu, neologisme, terme principal, terme admissible, equivalència, etc.*), elements del treball terminològic (*buidatge terminològic, corpus, context, etc.*), productes terminològics (*recull terminològic, diccionari terminològic, lèxic, etc.*) i informació terminològica

(*article terminològic, nota, indicador d'àrea temàtica, etc.*). Els articles d'aquesta norma estan formats per un codi numèric, una denominació catalana (acompanyada de vegades d'un sinònim complementari), una definició i, en alguns casos, inclouen notes que generalment aporten informació de tipus conceptual. A més a més, la norma inclou un annex amb els equivalents en les llengües de partida i un altre annex amb diversos mapes conceptuals que mostren les relacions semàntiques que mantenen entre si els diversos termes continguts en la norma.

6. EL TREBALL TERMINOLÒGIC EN LA TRADUCCIÓ DE NORMES UNE

Com es pot suposar, doncs, l'elaboració de la versió catalana d'aquesta norma ha comportat la realització d'un treball de recerca terminològica. De fet, atès el grau d'especialització de les normes i el volum de terminologia que contenen, ja sigui en format de reculls terminològics o no, la traducció al català de qualsevol norma UNE sempre va acompanyada de la recerca de la terminologia pròpia de l'àmbit. A continuació s'exposaran les particularitats del treball terminològic que comporta la traducció de normes a partir d'exemples concrets, extrets principalment de la norma UNE-ISO 1087-1:2009, *Treball terminològic. Vocabulari. Part 1: Teoria i aplicació*. La particularitat més important d'aquest tipus de treball terminològic és que, com que forma part de la traducció d'un text normatiu, està subjecte a algunes limitacions:

— En primer lloc, la nomenclatura del text de partida no es pot ampliar ni reduir. Així, encara que en la norma sobre el treball terminològic es puguin trobar a faltar termes que semblarien pertinents en una norma d'aquesta temàtica (com ara *calc* o *marca de ponderació*) o bé encara que es consideri que alguns termes que únicament apareixen en la nota d'altres termes haurien de tenir entrada pròpia (*homònim* o *quasisinònim*, per exemple, que consten a les notes dels termes *homonímia* i *sinonímia*, respectivament), aquests termes no es poden donar d'alta. Alhora, tampoc no es poden eliminar entrades, encara que es pugui pensar que alguns termes no són rellevants en una norma sobre el treball terminològic (com pot passar amb les formes *nom propi* o *polisèmia*).

— Tampoc no es pot ampliar el contingut de la norma amb dades terminològiques que no constin en el text de partida, per exemple la categoria lèxica dels termes que s'hi recullen.

— El text de partida fins i tot pot imposar restriccions tipogràfiques. A la introducció de la norma UNE-ISO 1087-1, per exemple, s'exposen les convencions de format que s'apliquen a les notes d'aquesta norma (els conceptes apareixen entre cometes simples, les característiques es mostren subratllades, etc.), de manera que en la versió catalana també s'han d'aplicar aquestes convencions, pel fet que s'expliciten en el text, que té caràcter normatiu.

— Finalment, i com és lògic tenint en compte que el treball terminològic es desenvolupa onomasiològicament, les definicions de la versió catalana han de fer referència al mateix concepte que les de la versió castellana. Per tant, en la redacció de les definicions únicament es poden fer canvis estilístics o metodològics. Així, per exemple, mentre que en la versió castellana es defineixen els termes *definición por intensión* i *definición por extensión* amb dos descriptors diferents,

es definición por intensión

Definición que describe la intensión de un concepto indicando el concepto superordinado así como las características distintivas.

es definición por extensión

Descripción de un concepto enumerando todos los conceptos subordinados que corresponden a un criterio de subdivisión.

en la versió catalana s'han unificat i s'utilitza el substantiu *definició* en tots dos casos, ja que, d'acord amb la metodologia del treball terminològic, és recomanable utilitzar com a descriptor de la definició de termes sintagmàtics el nucli de la denominació.

ca definició per comprensió

Definició que descriu la comprensió d'un concepte, tot indicant-ne el concepte superordinat i les característiques distintives.

ca definició per extensió

Definició d'un concepte per mitjà de l'enumeració de tots els conceptes subordinats corresponents a un criteri de subdivisió.

Tot i aquestes restriccions, que, d'altra banda, no són gaire diferents de les que pot presentar qualsevol altre tipus de traducció, el cert és que el treball terminològic que es desenvolupa en la traducció de normes presenta un marge d'actuació més ampli pel que fa a la consignació de les denominacions catalanes. Les denominacions catalanes, doncs, no són un calc de les denominacions castellanes, sinó que són fruit d'una recerca terminològica realitzada des de la llengua catalana, tenint en compte en les solucions adoptades criteris lingüístics, terminològics i d'ús. D'aquesta manera, és del tot justificable que les denominacions del text de partida i les del text d'arribada presentin certes diferències:

— Hi poden haver, per exemple, articles terminològics amb una sola denominació catalana que en la versió castellana inclouen una forma preferent i un sinònim complementari:

es **diccionario terminológico** (diccionario técnico)
ca **recull terminològic**

es **terminología** (ciencia de la terminología)
ca **terminologia**

— Al contrari, també hi poden haver casos amb una sola denominació castellana que en la versió catalana tenen dues denominacions:

es **designación**
ca **denominació** (designació)

es **vaciado terminológico**
ca **buidatge terminològic** (extracció terminològica)

es **entrada**
ca **entrada** (lema)

es **ficha terminológica**
ca **article terminològic** (fitxa terminològica)

— Altres solucions adoptades en català es poden allunyar formalment de les denominacions de la norma en castellà per a aconseguir la màxima adequació semàntica de les formes catalanes, o bé per a respectar termes normatius o decisions prèvies del Consell Supervisor.

es **denominación**
ca **nom propi**
 Denominació verbal d'un concepte individual².

es **glosario**
ca **lèxic**³
 Recull terminològic que conté una llista de denominacions d'una àrea temàtica i els seus equivalents en una o més llengües.

es **listado de términos**
ca **llista de termes**⁴
 Llista de denominacions que resulten de la identificació de termes.

2. Un *concepte individual* és, segons la norma, un concepte que correspon a un sol objecte.

3. El substantiu *glossari* significa «col·lecció de glosses o explicacions dels mots i passatges obscurs o difícils d'un autor o d'una obra», d'acord amb el diccionari normatiu, de manera que no seria adequat per a fer referència a un recull terminològic que no conté definicions.

4. El substantiu *llistat* també es recull en el diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans, però amb un significat força restrictiu: «Resultat d'operacions efectuades per un ordinador, escrit en paper per una impressora».

es **marca gramatical**

ca **indicador de categoria lèxica** (indicador de categoria gramatical)⁵

Informació continguda en un article terminològic que identifica els trets gramaticals d'un terme.

— Finalment, es poden homogeneïtzar les denominacions catalanes per a establir un paral·lelisme formal entre diversos termes relacionats.

es **marca gramatical**

es **marca temàtica**

es **identificador de lengua**

es **identificador de país**

ca **indicador de categoria lèxica**

ca **indicador d'àrea temàtica**

ca **indicador de llengua**

ca **indicador de país**

També pot ser necessari adaptar els exemples que apareixen a les notes, bé per a fer-los més propers als lectors del text final,

es **acrónimo**

Abreviación formada por la unión de elementos de dos o más términos que integran una denominación compleja y que se pronuncian como una palabra.

NOTA: Ejemplos de acrónimos: Fundéu (Fundación del Español Urgente), Mercosur (Mercado Común del Sur), púlsar (*pulsating star*), CORDE (Corpus diacrónico del español).

ca **acrònim**

Abreviació formada per les primeres lletres dels elements que constitueixen la forma completa d'una denominació, que es pronuncia de manera sil·làbica.

NOTA: Són exemples d'acrònims: INCAVI (Institut Català de la Vinya i del Vi), MACBA (Museu d'Art Contemporani de Barcelona), IEC (Institut d'Estudis Catalans).

bé perquè siguin vàlids en la llengua d'arribada.

5. En el diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans, la denominació *categoria lèxica* és la forma prioritària per a fer referència a aquest concepte, a la qual remet l'entrada *categoria gramatical*.

es homonímia

Relación entre designación y concepto en una lengua, en la cual una designación representa dos o más conceptos no relacionados entre sí.

NOTA: Ejemplo de homonímia: delfín

1 Cetáceo piscívoro.

2 Sucesor, designado o probable, de un político o de una personalidad.

ca homonímia

Relació entre denominació i concepte en una llengua, en què dues o més denominacions formalment idèntiques representen dos o més conceptes que no tenen cap relació semàntica entre si.

NOTA: Exemple d'homonímia: pols

Pol 1: Batec arterial que es percep palpant una artèria superficial, especialment en el punt d'unió de la mà amb l'avantbraç.

Pol 2: Conjunt de partícules diminutes, de terra seca i d'altres materials, que poden ésser alçades i emportades pel vent.

De tots aquests canvis descrits fins ara, els que es consideren més rellevants es fan constar en l'informe de la traducció que es presenta al Consell Supervisor. En aquest informe el traductor també comenta tots els casos terminològics que han presentat alguna dificultat de traducció, de manera que a l'hora de ratificar la versió catalana el Consell Supervisor tingui el màxim d'informació sobre la terminologia que conté la norma. En el cas de la norma UNE-ISO 1087-1, per exemple, a l'informe es van explicar les dificultats d'establir les denominacions catalanes per a fer referència, d'una banda, a una base de dades amb informació terminològica i, de l'altra, a un banc de dades amb informació terminològica, i es van exposar els arguments a favor de les formes utilitzades en la traducció. Finalment, es va optar per la denominació *base de dades terminològica* per al primer cas i *banc de dades terminològic* per al segon, perquè són denominacions formalment paral·leles, si bé la denominació més habitual per al banc de dades és *banc de dades terminològiques*.

Quan el problema de traducció consisteix en el fet que no es disposa d'una denominació catalana clarament establerta per a fer referència a un concepte determinat, es presenta al Consell Supervisor un dossier de normalització dedicat exclusivament a aquell cas, de la mateixa manera que es fa amb la resta de termes que normalitza el Consell Supervisor. En aquest dossier s'elabora una fitxa completa del terme (amb els equivalents documentats en les altres llengües, definicions complementàries i contextos d'ús) i s'exposen els arguments a favor i en contra de cadascuna de les possibilitats denominatives. Es tenen en compte criteris lingüístics, terminològics i d'ús, i es considera l'opinió d'un mínim de cinc especialistes

de l'àmbit. A partir de la informació recollida en aquest dossier, el Consell Supervisor pren una decisió i fixa la forma catalana que considera més adequada per a designar el concepte estudiat; el terme resultant d'aquest procés es considera un terme normalitzat. En la ratificació de la versió catalana de la norma UNE-ISO 1087-1 no va ser necessari que cap terme passés per aquest procés, mentre que a partir de la traducció de la norma UNE-EN 15038. *Serveis de traducció. Requisits per a la prestació del servei* es van normalitzar, entre d'altres, els termes *configuració local* i *revisió d'especialista*.

configuració local f

- es* configuració regional
- es* convenciones locales
- es* parámetros regionales
- fr* paramètres de lieu
- fr* paramètres régionaux
- en* locale
- de* Locale

Conjunt de convencions pròpies d'una llengua i d'una àrea geogràfica que s'han de tenir en compte a l'hora de localitzar un programa o configurar un sistema operatiu o un maquinari, per a garantir un funcionament del sistema adaptat a les necessitats específiques de l'usuari.

NOTA: La configuració local comprèn, entre altres elements, l'alfabet, el format de la data i l'hora, les convencions monetàries i numèriques i certes icones.

revisió d'especialista f

- es* corrección de concepto
- es* corrección de contenido
- fr* relecture-expertise
- it* revisione specialistica
- en* review
- de* fächliche Prüfung

Revisió d'una traducció que duu a terme un expert en la matèria de què tracta el text sense tenir en compte el text de partida, a fi de garantir l'adequació a les convencions de l'àmbit.

NOTA: Segons la norma UNE-EN 15038:2006, l'expert que fa la revisió d'especialista no pot ser el traductor del text.

Les solucions adoptades pel Consell Supervisor s'incorporen en la versió final del text i, ahora, es difonen per mitjà dels canals habituals de difusió dels termes normalitzats: principalment la Neoloteca (el recull de termes normalitzats en línia) i el Cercaterm (el servei de consultes en línia del TERMCAT).

7. CONCLUSIONS

Com es pot observar, doncs, el procés de traducció que estableix la norma UNE-EN 15038:2006, *Serveis de traducció. Requisits per a la prestació del servei* ajuda a garantir la qualitat del text final des d'una perspectiva lingüística i terminològica. Pel que fa a la qualitat lingüística, la intervenció del traductor i del revisor assegura que el text final sigui correcte i s'ajusti a la normativa i a les convencions pròpies del català. Quant a la qualitat terminològica, les competències del traductor i el revisor en l'ús d'eines de recerca i la seva capacitat per a utilitzar amb eficàcia les fonts d'informació garanteixen un ús precís de la terminologia documentada en obres de referència. Per als casos terminològics que el traductor i el revisor no poden solucionar, el revisor especialista aporta el coneixement de la terminologia de l'àmbit tant des d'un punt de vista conceptual com pel que fa a l'ús real que se'n fa.

Els bons resultats d'aquest procés s'han pogut comprovar en la traducció oficial de les normes al català, entre les quals hi ha la norma UNE-EN 15038:2006, *Serveis de traducció. Requisits de la prestació del servei* i la norma UNE-EN ISO 1087-1:2009, *Treball terminològic. Vocabulari. Part 1: Teoria i aplicació*. Ateses la rellevància i la importància intrínseca de les normes, és una gran fita poder disposar d'aquests textos normatius en català. Concretament, la publicació de la primera part de la norma de treball terminològic suposa un pas endavant en l'àmbit de la terminologia, que es complementarà el 2011 amb l'elaboració de la versió catalana de la segona part d'aquesta norma, que s'ocupa de les aplicacions informàtiques en el treball terminològic.

8. BIBLIOGRAFIA

- ASOCIACIÓN ESPAÑOLA DE NORMALIZACIÓN Y CERTIFICACIÓN [en línia]. Madrid: AENOR. <www.aenor.es> [Consulta: 29 abril 2010].
- (2006). UNE-EN ISO 9001:2000, *Sistemas de gestión de la calidad. Requisitos*. Madrid: AENOR.
  - (2009). UNE-EN ISO 9001:2008, *Sistemas de gestión de la calidad. Requisitos*. Madrid: AENOR.
  - (2009). UNE-EN 15038:2006, *Serveis de traducció. Requisits per a la prestació del servei*. Madrid: AENOR.
  - (2009). UNE-ISO 1087-1:2009, *Trabajos terminológicos. Vocabulario. Parte 1: Teoría y aplicación*. Madrid: AENOR.
  - (2009). UNE-ISO 1087-2:2009, *Trabajos terminológicos. Vocabulario. Parte 2: Aplicaciones informáticas*. Madrid: AENOR.
- BOVER, Jordi; COLOMER, Rosa (2007). «Primeres normes UNE en català». *Llengua i Ús* [Barcelona], núm. 38, p. 33-37.

- CEN, EUROPEAN COMMITTEE FOR STANDARDIZATION [en línia]. Brussel·les: CEN. <<http://www.cen.eu>> [Consulta: 29 abril 2010].
- CENELEC, EUROPEAN COMMITTEE FOR ELECTROTECHNICAL STANDARDIZATION [en línia]. Brussel·les: CENELEC. <<http://www.cenelec.eu>> [Consulta: 29 abril 2010].
- IEC, COMMISSION ELECTROTECHNIQUE INTERNATIONALE [en línia]. Ginebra: IEC. <<http://www.iec.ch>> [Consulta: 29 abril 2010].
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (2007). *Diccionari de la llengua catalana*. 2a ed. Barcelona: Edicions 62: Enciclopèdia Catalana.
- ISO, INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR STANDARDIZATION [en línia]. Ginebra: ISO. <<http://www.iso.org>> [Consulta: 29 abril 2010].
- TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Cercaterm* [en línia]. Barcelona: TERMCAT. <<http://www.TERMCAT.cat>> [Consulta: 29 abril 2010].
- *Neoloteca* [en línia]. Barcelona: TERMCAT. <<http://www.TERMCAT.cat>> [Consulta: 29 abril 2010].